

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

Szerkesztik: Dr. KUN BÉLA és Dr. RÉVÉSZ IMRE. Főmunkatárs: Dr. SZÁSZ IMRE.

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
DEBRECEN, KOLLÉGIUM.

Előfizetési ár félévre hét pengő.

Iskolapolitikánk.

III.

Előző — március 19-i — cikkemben említettem, hogy az egyetemes tanügyi bizottság ülésén olyan nézet is hangzott el, hogy szükség esetén inkább fel lehet áldozni elemi iskoláinkat, mintsem középiskoláinkat veszélyeztetni; meg olyan is, hogy ha már — Isten ments — törésre kerülne a sor, inkább kellene lemondani a középfokú iskolákról, mint az elemiekről.

Hiszen ez ma még mindenestre akadémikus jellegű vita és túlságos feszegetése esetleg felesleges riadalmakra is adhatna alkalmat. Azonban nem lehetetlen, hogy ez a kérdés nem túlságos sok idő múlva, mondjuk, például egy emberöltő elteltével, igenis aktuális lesz és ennek folytán jó a kérdésnek a szeme közé nézni. Sőt egyik-másik helyen bizonyos aktualitása ennek a kérdésnek ma is lehet és nem volna kívánatos, ha az megfelelő irányítás nélkül és az egyetemes egyház céljai nélkül ötletszerűen, esetről esetre olatnék meg.

Azt hiszem, abban kell megegyeznünk, hogy ezt a nagy kérdést, amely az egyházunkra nézve azt mondhatni élet-halál kérdése, nem lehet egységes elvi alapon dönteni el, hanem csak a körülmények bölcs mérlegelésével.

Egészen bizonyos, hogy bármennyire inkább ragaszkodják valaki az elemi, mint a középiskolákhoz, sohasem jutna eszébe például Budapesten a református gimnáziumot feláldozni azért, hogy helyette s azzal a költséggel nem tudom hány elemi iskolát tudjon fenntartani, mivel nyilvánvaló, hogy annyi elemi iskolát úgy sem lehetne szervezni, amennyi a Budapesten lakó reformátusok szükségleteit helyi elosztás szerint is kielégíthesse, viszont a gimnázium elvesztése a hívek százait — s éppen a leghívebbeket — sújtaná elbírhatatlanul. De épúgy egészen bizonyos az is, hogy aki a középiskolák megtartását tartja mindenek felett valónak, semmiesetre sem volna hajlandó például egy egyházmegye valamennyi elemi isko-

láját feláldozni azért, hogy az azon egyházmegyében levő három gimnázium mindegyikének a fennmaradása biztosíttassék.

Abban sem lehet véleménykülönbség, hogy ezt a rendkívül nagyhorderejű kérdést nem szabad csupán anyagi szempontokból vizsgálni.

A legnagyobb baj éppen az, hogy most a legtöbb helyen kizárólag ebből a szempontból nézik az iskolafenntartás kérdését. Hiszen nem tagadom, meg is érthető az, hogy ahol azt látják, hogy iskolák nélkül az egyházközségi szükségletek könnyen volnának fedezhetőek, az iskolai költségeknek számításba vétele mellett pedig sem a szoros értelemben vett egyházi céloknak sem az iskolának nem jut elég, könnyen válhatik népszerűvé az iskolák nyugvóltának gondolata. Hozzájárul ehhez az úgynevezett behivatalnokok, nevezetesen a lelkész és tanító között gyakran előforduló és sokszor merőben megokolatlanul folytonos ellentét, valamint az is, hogy a tanítóknak egyrésze is mindenáron szabadulni szeretne a magára nézve kellemetlen gazdának tekintett egyháztól. Meg kell azonban gondolnunk, hogy a különben is folyvást lazuló egyházi élet körében az egészen intenzív missziós munka és komoly pásztori gondozás is sokkal kevesebb eredménnyel fog járnai, mihelyt a gyermekeink nem a magunk iskoláiban fognak tanulni s egészen bizonyos, hogy azok a néptanítók, akiknek vallásos és egyházas élete szempontjából észrevételek merülhetnek fel, bizonyára még kevésbé fogják egyházunk szempontjait maguk előtt tartani, ha nem egyházunk, hanem község vagy állam szolgálatában fognak állani. Hasonlóképpen a tanítóknak is eszükbe kell venni, hogy az iskolák államosítása, vagy községesítése esetén nem bizonyos, hogy ugyanannyi református lesz a tanítók között, mint amennyi most van. Hiszen általános tapasztalat, hogy minden intézményünknek az állam kezére adása után mind nagyobb tért foglalnak el azoknak körében a másvallásúak. Amint hogy állami intézménynél az alkalmazandóknak valóban nem lehet a vallására tekintettel lenni.

Nyilvánvaló, hogy egyházunknak és min-

den egyháznak, érdemes önmagát a lehetőség határáig megterhelni azért, hogy iskolákat, elemieket épűgy, mint középfokúakat, sőt ha csak ehet, felsőfokúakat is fenntarthasson. Az is egészen bizonyos, hogy e törekvésének elérésében első renden mégis csak az elemi iskolákra kell gondolnia, már csak azért is, mert legkisebb erőfeszítéssel ezt a típust bírja fenntartani. De másrészt az is kétségtelen, hogy az erőt meghaladó terhet még ennek a nagy célnak az érdekében sem vállalhat sem az egyház, sem más testület és itt aztán előfordulhat az a választási lehetőség, amelyre előbb céloztam, hogy ugyanis az elbírható teher hordozásával vajjon inkább az elemi, vagy inkább a magasabb fokú iskolákat kívánja-e maga számára biztosítani.

Valójában azonban ez a probléma csak igen kevés esetben merülhet fel. Hiszen az elemi iskolákat általában az egyházközségek tartják fenn, legnagyobb részt olyanok, amelyeknek nincs és nem is lehet középiskolájuk. Ezeknél a pár száz lelű kis egyházközségeknél az egyetlen probléma az iskolát illetően csak az, vajjon meg tudják-e tartani iskolájukat, vajjon a templom, vagy az iskola fedelének a javítása elsőbrendű szükséglet, vajjon bírnak-e külön papot, külön tanítót tartani, vagy meg kell érni azzal, hogy a pap egyszersmind tanító is legyen, vagy éppen rá kell térni a lévita rendszerre, vagy — kénytelenek odaadni az iskolájukat a községnek, vagy eltűrni a bezárást.

Viszont a magasabb fokú iskoláknak nem kis részét tartják fenn magasabb egyházi alakulatok. Egyházmegyék, egyházkerületek. — Ezeknek viszont elemi iskolájuk nem igen van. Az ellentét az elemi és középiskola közt ezek szerint ezek kebelében sem igen alakulhat ki.

De vannak nagy egyházközségeink, amelyek már elemi iskolák mellett tartanak fenn egy, vagy több középfokú iskolát is. Itt áll azután előtérbe az említett probléma. Már azért is, mert egyáltalán az iskolakérdés tapasztalat szerint általában a nagy népességű és sok iskolát fenntartó egyházközségekben legégetőbb, még akkor is, ha a fenntartott sok iskola mind egytípusú. Hát még ha sokféle.

Kaptafát készíteni arra a célra, hogy miként kelljen az iskola-problémát megoldani, egészen meddő kísérlet volna. Bizonyára más a helyzet Kőrösön, mint Gyöngön, más Debrecenben, más Karcagon.

Ám bizonyos vezető szempontokra mégis rá lehet irányítani a figyelmet, olyanokra, amelyeket a legkülönbözőbb viszonyok közt tekintetbevéve, a kérdést aránylag a legkevesebb károsodással lehet megoldani. **K. B.**

Az irgalmas samaritánus története Urunk ajkain nem illusztráció, hanem kijelentés, nem példázat, hanem dogma.

TÖVISEK ÉS VIRÁGOK

Mikor a memória kihagy. A k... öreg doktor egyik páciensét, aki a kanalas orvosságot nem vállalta, receptírás kezdetén megnyugtatta: Ez pirula lesz: mire azonban a MDS-hez ért, csak odaütközt megint ki a dolog, hogy óránként egy kávéskanállal. Útközben a memória kihagyott.

...Olvastam a d...i zsidó reálgimnázium purimi ünnepélyének műsorát: 1. Hiszek egy. 2. XXIII. zsoltár. 3. Beethoven: Isten dicsőítése. 5. Tréfás monológ. 7. Bizarr modern ballet. 9. Modern tánc. — Bizony, kanalas orvosság lett itt is a pirulából, orfeum az oratóriumból. Tanácsos lett volna a műsor összeállítását hátulról kezdeni, mint ahogy az olvasást szokták.

Sajna! Református körökben is sokszor kihagy a memória. Olvastunk egy templomszentelési meghívót, amely „főpapi közreműködéssel” kezdődött és „zártkörű táncmulatság”-gal végződött. Elöl: Te benned biztunk, végül: Csicsónénak három lánya.

Vagy talán itt nemcsak a memóriában van valamelyes hiba?...

Az államsegély és a szigeti kántor. Kis egyházaink részéről állandó a panasz, hogy a közigazgatási államsegélyből itt is lecsipnek egy kicsit, amott is egy kicsivel nagyobbat s mire elérkezik hozzájuk a várvavárt segély, öreg kúratorok a legerősebb szemüveget teszik fel, hogy megláthassák a lezsugorodott apanázst. ...Mikor Petőfi versét:

*Mért nem tesz az Isten most csodát?
Változtatná borrá a Tiszát,
Hadd lehetnék én meg a Duna:
Hogy a Tisza belém omlana, —*

olvasta a szigeti kántor, az öreg csapszopó meg-
rázta bozontos üstökét és az Alföld felé bökve,
stentori hangon rikkantott fel: Dejszen, jó
Petőfi öcsém, abból ugyan nem iszol, *elibe
jekszem* én annak — Szigeten.

Az adminisztráció és a viganó. Lapunk
mult évfolyamában a szerkesztő több cikkben
fejtegette, hogy a nehéz körülmények közt élő
s állandó deficittel küzdő kollégiumi költség-
vetést azzal is lehetne apasztani, hogy egyes
apró-cseprő, de végeredményben összeget ké-
pező tétel körüli takarékoskodást kell bevezetni.

Egyik világi tanácsbíránk kézlegyintéssel
felelt ezekre a megszívlelendő javaslatokra:
K. B. is a gyufán akar spórolni s magára nézve
ezzel el is intézte a kérdést! Pedig K. B.-nak
volt igaza, a mi adminisztrációknál nagyon
is lehet a kis tételeken sokat megtakarítani,
merthogy a mi közigazgatásunk az a bizonyos
viganó, amelyen a népdal szerint:

*Csak a cérna, meg a folt
Hatvan forint áru volt.*

A fésű és a nyilvános elszámolás. A második fogásnál kiderült arccal szól a rabbi: reggel óta keresitek a fésűt, Száli már meg is állapította, hogy elveszett, pedig dehogy veszett, ehon van a — csospájzban.

— Nü, nincs az én házamban rend!

...Egyik legközelebbi epigrammánkban tüskére szúrtuk azt a nagy fogyatékoságot, hogy egyházi és egyházvontkozású egyesületeink, amilyen lángoló buzgalmat fejtenek ki a tagdíjak beszédében, épannyira tintába mártják az orrukat (intenticque ora tenebant), ha elszámolást emleget valaki. Örömmel állapítjuk meg, hogy panaszunk legalább részben alaptalan volt. Épp most vesszük a megnyugtató értesítést, hogy a Bethlen Gábor Szövetség egyik taggyűjtője már megkezdte az elszámolást — a mátészalkai csendőrségen.

— Nü, nincs a mi portánkon rend!

Figyelő.

ISKOLA

Hibás beállítás és túlzás.¹

(Hozzászólás a Horváth E. János „A református tanító” című cikkéhez).

Nem hiszem, hogy sokan volnának, akik nálamnál jobban tudnák becsülni és többre értékelni a jó tanító munkáját. Segédlelkész koromban is évekig voltam helyettes-tanító. Tizenkét évi paróchus lelkészi szolgálat után most ismét tanítok elemi-, közép-, iparos- és ismétlőiskolában. Nagyon jól tudom mit jelent tanítani egy-egy osztályban 60—100 gyermeket.

Mégis azt állítom, hogy Horváth E. János bátyám itt-ott túloz és hibásan állít be egyet-mást, mert a tanító helyzetét és állapotát *szembeállítja* a papéval.

Cikkéből azt lehet kiolvasni, hogy a papnak semmi dolga sincs egész héten keresztül csak az, hogy készüljön a vasárnapi predikációjára. Ezt így általánosságban hangoztatni, vagy még csak elgondolni is nagy elfogultság. (Tájékozatlanságnak nem lehet mondani, mert 40 évig ette az egyház kenyerét!)

Cikke olyan szépen indult, hogy azt hittem mindnyájan aláírhatjuk, de aztán odajutott, hogy mindennek a papok az okai, ha nem is így fejezte ki. Egészen bizonyos, hogy legalább annyi tanító van jól a lelkéssel, az iskolaszéki elnökével, mint amennyi nincs, de ez utóbbit jobban felszínen tartják mindkét félnek és az egyetemese egyháznak nagy kárára.

Nem vitatkozom, mert ritkán tapasztaltam áldásos eredményét, csak elmondok egynéhány tanulságos dolgot.

Mikor első paróchiámat elfoglaltam, a

¹ Ebben a tárgyban még több cikket is hoztunk, de már elég lesz ezzel befejezni.

presbiterium tagjai arra kértek, hogy nagyon vigyázzak az iskolákra és szigorúan fogjam a tanítást. Ugyanakkor a tanítók kértek arra, hogy a presbiteriumra vigyázzak, mert tagjai nem odavalók stb. Jó ember voltam és nem voltam szigorú, de nem táncoltam egyik fél sipolása szerint sem. Mikor a *tanfelügyelőség* az egyik tanítót tanításának teljes eredménytelensége miatt (ami fölött az egyházi hatóság türelmesen szemethunyt) el akarta mozdítani, az illető tanító és családja azt mondta, hogy én vagyok ennek az oka, mert szigorúbban kellett volna fognom az illetőt!...

Ugyanakkor a szomszédos egyházban az történt, hogy hét egyházi tanító mellett a *zsidó tanító*² kellett megfogadni presbiteriumi jegyzőnek, mert a református tanítók díjlevelében nem volt benne, hogy az egyházi jegyzőseget kötelesek elvállalni!...

A Horváth E. János bátyám által idézett biharmegyei kántortanítói díjlevelre aligha rá nem ismertem. De ha nem az is, amelyikre én gondolok, meg vagyok róla győződve, hogy a legátustartás nemcsak úgy ingyen volt oda-lökve a kántor (rektor) nyakába, hanem az egyház három mázsa búzát, vagy rozsot fizetett ezért külön, ha nem többet és a régiek kaptak rajta.

Azzal pedig tisztában kell lennie mindenkinek, hogy a legátusi intézmény nem a papok, hanem a diákok kedvéért van és az ifjúság számára jótétemény! Magamról elmondhatom, hogy legátust csak délután engedtem szószerkre, de délelőtt soha. A kanonikus órákon is magam szolgáltam mindig. De, ahol akadályoztatás esetén, vagy kanonikus órákon szószéki szolgálatot végeznek a tanítók, elvileg nem a lelkésznek tesznek szívességet, hanem az egyház törvényei értelmében nekik megengedett kivételes jog értelmében ellátják az istentisztelet egy fontos részét, aminek csak örülniök lehetne! És tudom, hogy sokan örülnek is, sőt neheztelnek a mellőzésért.

Hogy a pályázati hirdetésbe miket kell belevenni, arra sok tüskés tapasztalat után, az egyházi felsőbb hatóságok adtak megfelelő utasítást fegyelmi felelősség terhe mellett.

Aztán ne feledjük el olyan hamar, hogy a díjlevel-harcok idejéből az a tanulság maradt meg, hogy legbiztosabb és legsérthetlenebb fizetése a tanítói karnak van meg, fizetési fokozatokba osztva, előlépéssel. Nyugdíjjarulékuk óriási részét a fenntartó egyházak viselik.

Különösen ne feledjük, hogy ma már a legtöbb egyház éppen az iskolák személyi kiadásai miatt a csőd szélén áll.

Ne adja Isten, de eljöhét az az idő, mikor be fogják látni tanítóttestvéreink — kik között nekem van annyi jó barátom, mint a papok között —, hogy nem az egyház volt nekik a legrosszabb kenyéradó gazdájuk és nem a papok a legrosszabb iskolaszéki elnökök, mert

² Ez talán mégis csak tréfa. Szerk.

éppen most hallottam, nem egyházi berkekből, olyan nyilatkozatot — amit mi, papok, nem írunk alá —, hogy a tanítóknak túlsok a fizetésük és kevés a dolguk. Félek, hogy ennek a hihetetlen elgondolásnak következményei lesznek aprópénzben.

Kósa Béla.

KÖZÉLET

De mortuis.

Historia est magistra vitae. Ez a kis mondat juttatta eszembe azt a kérdést, ha vajjon mi, keresztyén reformátusok, eleget tettünk-e kötelességünknek abban az irányban, hogy bőséges anyagú historiánk eseményeinek feljegyzésével tanulságos megírásokat hagyhatunk volna késő utódaink kezére? Úgy érzem, hogy csak részben felelhetünk igennel a felvetett kérdésre. Magyar protestáns egyháztörténelmünk megírásának komplexumához az események folyamatában szerepelt tényezők működésének feljegyzése szorosan hozzátartozik, sőt — mondhatjuk — az anyagot részleteiben ez szolgáltatja. Püspökök, egyházkerületi főgondnokok, esperesek, egyházmegyei gondnokok s lelkészek életrajza szoros kapcsolatban áll egyháztörténetünk vonalaival.

„A posteriori“ kell reá jönnöm arra, hogy midőn egyházi lapjaink ezeknek halála alkalmával nekrológokat közölnek, a hálás kegyelet adójának lerovása mellett majdnem öntudatlanul ezt a célt is szolgálják. Sőt midőn próbálkozás indult meg abban az irányban, hogy a Debrecenben megjelenő egyházi lap vegye sorba az egyházkerület egyházközségei történetének közlését, nagyban hozzájárult protestáns egyháztörténelmünk anyagának gyarapításához. A testvér Erdélyi Egyházkerület ebben minket, a Tiszántúliakat emlékezetem szerint jóval megelőzött. Az erdélyrészi egyházkerületi névtárral kapcsolatban régen megkezdte egyházmegyéinként az egyházközségek történelmének közrebocsátását, talán még a 60-as években, ha ugyan nem előbb valamivel. Nem áll módomban most megállapítani, hogy valamennyi erdélyrészi egyházközség története megjelent volna annak idejében a több évre terjedő közlések rendjén? De arra sok évek elteltével ma is jól emlékezem, hogy bizony azok a megírások egy-egy helyről igen röviden s így csak fogyatékosan voltak előállítva. Aligha történtek mindenütt levéltári kutatások; a megírók némelyike nagyon tájékozatlan volt feladata megoldása körül s többnyire csak az egyház jegyzőkönyveiből, az anyakönyvekből merített kevés adattal dolgozott. Pedig a levéltárban való kutatás nagyon kifizette volna magát. A Tiszántúli Egyházkerületben csak később jöttek reá arra a gondolatra, hogy itt is történjék valami ezen a téren. Elég későn

tudott egyházi lapot is indítani, talán csak a a hetvenes évek elején, akkor is teljesen magánvállalkozásból, minden egyházkerületi, vagy egyéb támogatás nélkül. Az egyes egyházközségek történetének közlése még későbbi munka volt. Aligha vette számba valaki, hogy megjelent-e hát az összes egyházközségek történelme egyetlen egyházi lapunkban? Aligha. Jelesebb egyházi férfaink nekrológiájával csaknem folyvást találkozunk ugyan, de azok inkább csak a személyi adatok közlésével foglalkoztak.

Hiányzik itt valami, aminek a későbbi kor fogja kárát érezni. Nem vagyok történetíró, sem valami nagy tudományú szolgája az Úrnak. Csak közönséges napszámosnak ismerem magamat. Ne várja azért az olvasó, hogy az alábbiakban valami szakszerű gondolatokat fogok papírra tenni a felvetett kérdésben. Csak egyszerű elgondolások lesznek azok, melyeket avatott kézben a tudás, a hozzáértés rendszeres alakba tömöríthet.

Az Erdélyi Egyházkerülethez tartozó szilágy-szolnoki egyházmegye kebelében régi gyakorlat, hogy az elhalt lelkészek életrajzát az esperes beszerzi és elhelyezi az egyházmegyei levéltárban. A mi egyházkerületünkben is gyakorolják ezt a szokást, de nem mindenik egyházmegyében. Mily sok alkalom szaladt így el, melyet ma már pótolni nem lehet!

Nem hiszem, hogy lenne valaki, aki ellentmondana egy olyan rendelkezésnek, mely ezt a gyakorlatot minden egyházmegyében kötelezővé tenné. Úgy gondolom, hogy az életrajz írójának feladata ne csak a száraz sablonos adatok felsorolásában kellene kimerülni, hanem ki kellene terjednie az elhalt lelkész szolgálatainak jellemzésére, igazságos méltánylására, a gyülekezet vallás-erkölcsi életének megrajzolására, szóval olyan tükröt mutasson fel, mely hű képet mutasson a volt lelkész és gyülekezeti tagok Krisztushoz való hűségéről, bensőségteljes ragaszkodásáról, vagy az e téren mutatkozott fogyatkozásokról. Szóval az az életrajz legyen hű és igaz. Ne takargassa a kifogás alá eshető kedvetlen tényeket se. Az a kézirat a levéltárban lesz elhelyezve, ott marad, s a hibákat nem teregeti ki a piacra. Legrosszabb esetben pedig ne magasztalja azt, aki nem méltó reá. Ma is kedvetlenül gondolok arra, hogy egy ízben egy lelképásztor sírja felett egy szónok arról beszélt, hogy a boldogult minő kiváló vadász s a vidéki vadásztársulatnak éppen milyen derék elnöke volt. Inkompatibilis valami! Az a felfogás, mely néha a halotti prédikációkban szokott jelentkezni, melyben igaztalan dicséret, magasztalások kerülnek halmazba, itt már megengedhetetlen. Én még a közönséges temetési szertartáskor sem tartom helyeselhetőnek az ilyen kenegetést. Erősen megbotránkoztam több ízben, különösen pedig egy esetben, mikor a koporsó felett olyan dicsériáda hangzott el, melyben még a közönség is megütközött. — Szóvá is tettem a fungáló lelkész előtt a dolgot,

aki aztán azzal a tréfás kijelentéssel igyekezett mentegetőzni, hogy nem azt akarta ő rajzolni, hogy halottja milyen volt, hanem, hogy milyennek kellett volna lennie. Téves álláspont, mert erre a hallgató publikum aligha fog reá jönni.

Kívánatos, hogy az egyházmegyei levéltárba tétessék be nemcsak a lelkész, de az egyházmegyei gondnok életrajza is. De még előbb, nagy tapintattal, be kellene írni az egyházközség presbiteriumi jegyzőkönyvébe is a lelkész életrajzát. Ugyanott foglaljon helyet az egyház tanítóinak, egyházközségi gondnokainak életrajza is. Az új lelkészek igen sok hasznát vennék ezeknek a feljegyzéseknek s még ha egyéb tekintet nem kívánná is, lelkészeinktől, tanítóinktól, gondnokainktól ezt a figyelmet nem tagadhatjuk meg. Ez a figyelem az egyházhoz való ragaszkodásnak lesz kifejezője, a szolgálattétel, a hűséges munkálkodás rugója, — a lanyhákunál a serkentés eszköze. Hű munkásaink emlékezetének ápolása, megőrkítése a háladatosság megnyilvánulása lesz, a hála pedig egyik legszebb keresztyéni erény, melyet még a pogányok is gyakoroltak.

Az idegen iga alatt szenvedő Erdélyi Egyházkerületből a szilágy-szolnoki egyházmegye négy lelképásztora, Kádár Géza, zilahi lelkész és esperes, Bereczky József tasnádi, Fodor Béla szilágyballai és dr. Tapsony Endre sülelmedi lelkészek 1926-ban társaságba állottak, s Szilágysági Református Naptár címen évkönyvet szerkesztenek és adnak ki. Ennek keretében a korábbi egyházkerületi névtárral kapcsolatban megjelent régi közleményekkel szemben igen nívós leírásokat adnak az egyházközségek történetéből, képes illusztrációk kíséretében, templomok, tornyok lelkészi s tanítói lakok rajzaival találkozunk az eddigi Naptárakban, de vannak csoportképek is, így pl. a zilahi 1925-iki presbiteriumi konferencia, a szilágykövesdi gyülekezet az imaház előtt, az imaház felszentelése a püspök által, a budapesti országos nagygyűlés ünnepi felvonulása, a zilahi leánykör kézimunka kiállítása, a Széchenyi-utcai Kálvin-ház alapkövetétele, a marosvásárhelyi szanatórium, a szászvárosi templom és árvaház, a szilágysomlyói egyház új harangjai ünnepélyes bekisérése, a koszorús leányok, a Kálvin János, Kazinczy, a Jókai képei. A Naptár nagy kelendőségnek örvend. Egyéb tartalmát a Magyarországi református írók művei is gazdagítják Muraközy Gyulától, Szabolcska Mihálytól, Lampérth Gézától, Baja Mihálytól, Czeglédy Sándortól s több másoktól. Végül ott találjuk az egyházmegyei névtárt, melyben a *presbiterek névsora* is ki van mutatva. Ez a figyelem nemcsak a Naptár kelendőségét biztosította, de a presbiterek nemes ambíciójának új forrásául is szolgált.

Az elmondottak után kevés szavam lehet még hátra. Két ágazata van a felvetett kérdésnek. Egyik az, hogy helyezük el egyházmegyei levéltárunkban egyházi tisztviselőink gondosan

megírott életrajzát, a másik pedig, hogy vegyük számba egyházközségeink történetének megírását s a még hiányzókat pótoljuk.

Ki cselekszi meg mindezeket? Erre a kérdésre nem lehet egyszersmindenkorra szóló feleleteket adni. Úgy gondolom, hogy minden beiktatott új lelkésznek be kellene a beiktatás idejében jegyezni a presbiteriumi jegyzőkönyvbe a maga nacionáléját. Azontúl pedig mindig akad egy jó barát, aki az elhunyt lelkészről megemlékezik, de végső ponton az esperesek nemes feladata volna a kérdést rendben tartani.

Végül felette kívánatosnak tartom, hogy ilyen munka teljesítése érdekében meg kellene keresnünk a kebelünkről leszakított egyházmegyéket is, hogy meglegyen a folytonosság a kegyelet eme munkájában. A kivitel feladata magától megtalálja a maga munkását, csak egyszer az itt szóvatott ügy érdekében valaki indítványt tegyen az egyházmegyei közgyűlésen. Én elértem célomat, ha egyelőre a közfigyelmet fel tudtam ébreszteni.

Forgolányi Rózsa Sándor.

MEGBESZÉLÉS

Feleletek kérdésekre.

Gyakran tesznek elem közérdekű ügyben kérdéseket, amelyekre tehetségem és időm szerint igyekszem megfelelni. Most legutóbb egyik jó emberem arra hatalmazott fel, hogy kérdéseire a választ nyilvánosan is megadhatom. Minthogy ez a mód nekem is könnyebb s tán más is okulhat az esetekből, ezentúl minden ilyen esetben így fogod válaszolni, ha csak kifejezetten nem kérnek levélírára.

I.

X. községben lakó házaspárnak ott, rendez lakóhelyükön gyermekük született. Pár hónap múltán a fiatal anya szülei látogatására hazament Y községbe. A gyermeket ekkor és itt keresztelték meg. De nem a helybeli lelkészszel, hanem egy harmadik községből valóval. Ez a lelkész a keresztelés végzésének helyén illetékes lelkészt sem előzetesen, sem utólag nem értesítette az általa végzett egyházi szolgálatról, csak a szülők lakóhelye szerinti lelkészi hivatalt, az egyházi anyakönyvvezetés teljesítése céljából. És most meg van nyugodva, hogy ő helyesen járt el, annál inkább, mert ő csak szükségből — talán beteg volt a gyermek? — keresztelt. A helybeli lelkész ellenben arra kíváncsi, vajjon az ő értesítése nélkül eljárt szolgatársa vétett-e a törvény betűje, szelleme, vagy illendőség ellen.

Nem tudom, miként lehet ezt a kérdést egyáltalán feltenni.

Az E. T. I. teikk 148. §-a világosan beszél : A lelkészek a hivatalos teendőket csak saját egyházközségükben végezhetik, más egyházközségben csak akkor, ha arra az egyházi felsőbb hatóság által kiküldettek, vagy az illetékes lelkész által felkérettek, vagy felhatalmaztattak.

Annak a harmadik egyházközségbeli lelkész úrnak tehát mindenféle „hivatalos teendő” végzése, tehát keresztelése époly tilos és szabályellenes, mintha például én, aki nem vagyok lelkipásztor, akarnék keresztelni. Arra, hogy „szükségből” kereszteltem, én is éppen olyan joggal hivatkozhatnám, mint a nem illetékes lelkész úr. Mert szükségbeli keresztiséget a római katolikus egyház értelmében a mi egyházunk nem is ismer.

De a keresztelő lelkész úr azt is kétségbevonja, hogy az illetékes, tehát a felhatalmazás adására hivatott lelkész a helybeli lelkész volna. Mert azt mondja : a szülők máshol laknak, tehát a lakhely szerinti lelkész az illetékes. Annak pedig nem volt az ő eljárása ellen kifogása.

Tévedés. Ezt meg fogja a keresztelő lelkész úr is érteni, ha elébe teszem a következő kérdést. Tegyük fel, hogy Budapesten lakó ember ünnepekre elmegy a rokonaihoz abba a községbe, ahol a keresztelő lelkész úr illetékes. Hirtelen meghal. Fog-e a keresztelő lelkész úr Budapestre folyamodni „illetékes” lelkészhez felhatalmazásért? Vagy ha nem : bele fog-e nyugodni abba, hogy a vármegye bármelyik papja eltemesse a halottat, mivel, hogy arra nézve ő úgy sem illetékes?

Különben is nem arról van szó, hogy az X. községbeli pap belenyugodott a már megtörtént eljárásba, amelyről azt is hihette, hogy a valóban „illetékes” helybeli lelkész felhatalmazásával történt. Hanem az a kérdés, hogy adott-e az az X. községbeli pap felhatalmazást, mert — ismétlem — valahonnan csak kellett volna felhatalmazást kérni. Ilyen felhatalmazás nélkül a lelkésznek a maga egyházközségén kívül éppenúgy nincs semmi joga keresztelni, mintahogy példának okáért a derecskei főszolgabírónak nincs joga a gödöllői járás területén rendelkezni. Igaz, hogy annak eszébe se jutna ilyesmi.

A keresztelő lelkész úr tehát — si ita est — mindenestre vétett a törvény ellen. Hogy az illendőség ellen vétett-e? Mivel az illendőség szabályai sokkal finomabbak a jogszabályoknál, természetesen, aki a törvény ellen vét, az illendőség ellen is vét. Ebben az esetben még külön is vétett azért, mert egyik szolgatársnak a másik szolgatársat annyira megbecsülni, hogy a területén végzett munkáról híradással legyen, még akkor is, ha ez nem volna törvényes kötelesség — minden bizonnyal illenék.

II.

Még 1888-ban született református vallású egyén áttért római katolikus vallásra. Az áttérés befejeződve, az illetékes főszolgabíró „elrendelte”, hogy a születési anyakönyvbe az áttérés megtörténte bevezetessék. Volt-e joga a főszolgabírónak ahhoz, hogy egyházi anyakönyvben vármely bevezetést elrendeljen?

Bizonyára egyszerű adminisztratív elnézés történt, amiből nem kell nagy dolgot csinálni. Az 1895 október 1. óta születetteknél ugyanis az áttérésre vonatkozó feljegyzést a főszolgabíró csakugyan elrendeli. Mivelhogy ezek már állami anyakönyvbe vannak bevezetve. Már most egészen természetes, hogy a vallás-változtatásoknak nagyon kicsiny százaléka esik azokra, akik még 1895 előtt születtek. Érett korban már kevés ember változtat vallást. A szóban forgó akta elintézője tehát nem figyelte meg, hogy itt még arról az időről van szó, amikor a születés csak egyházilag anyakönyveltetett és így tette a megszokott rendelkezést.

A dolog rendes menete valóban az, hogy a főszolgabíró jelentsen a belügyminiszternek, ez keresse meg a püspököt, aki aztán elrendeli a bejegyzést.

III.

A baptisták a folyóvízben teljesített bemerítéshez és attól ünnepélyes körmenetben vonulnak fel. Előbb zeneszóval tették ezt, de mivel ez a másvallásúak istentiszteletét zavarta a főszolgabíró a zenét betiltotta, most már zene nélkül végzik a körmenetet. Ezt a csendes körmenetet a főszolgabíró nem is akarja betiltani. Igaza van-e? Talán nincs, mondja a kérdező, hiszen a bemerítésnek nem lényeges kelléke a körmenet.

Persze hogy nem lényeges kelléke. Amint nem lényeges kelléke a római katolikus atyánkfiai feltámadás ünnepének, vagy szentistván-napi ünnepének sem. Például most húsvét szombatján itt, Debrecenben, elmaradt a feltámadási körmenet, de azért senkinek sem jut eszébe kételkedni abban, hogy az Úr valóban feltámadott.

Ha egyszer a rendőrhatalóság minden olyan körmenetet betiltana, amire a kapcsolatos vallásos cselekménynek nincsen okvetlen szüksége, akkor a baptisták körmenetét betiltván, betilthatná, sőt az egyenlő elbánás elve alapján be kellene tiltania a római katolikus körmenetet is.

Hiszed azt, kedves testvérem, hogy akadjon főszolgabíró, aki ezt megteszi?

Ha megtudunk élni szépen az úrnapi körmenet mellett, miért ne tudnánk megélni a baptisták zajtalan körmenete mellett? **K. B.**

Az út Krisztushoz a szeretet alkotásain és tényein át vezet. A Szeretetszövetség ez az út akar lenni. Jövel útitársnak!

KÜLÖNFÉLÉK

A Debreceni Protestáns Lap postatakarék-pénztári csekkszámja 43,916.

A debreceni református egyházközségben F. Varga Lajos esperes április 18—20. napjain tart canonica vizitációt.

Az előfizetési díjak mielőbbi beküldését kérnünk kell. A súlyos gazdasági helyzetet ugyanis nemcsak az olvasó érzi, hanem a lap is.

A Kisújszállási KIE a kisújszállási egyház védelme alatt a környék részére április 9—11. konferenciát tart; jelentkezni lehet április 5-ig.

A szentesi református egyház céljaira dr. Kügyi Virágh Endréné 2000 pengős, id. Körtvélyessy Sándor és neje 2000 pengős alapítványt tettek.

A debreceni KIE-termében március 23-án este Nagy József kolozsvári református vallás-tanár, az „Ifjú Erdély” lap szerkesztője tartott előadást „A bolsevizmus és a vallás” címen, amelyet nagy érdeklődés előzött meg.

A budapesti egyházmegye március 16—18. estéin presbiteri számára konferenciát rendezett. Dr. Ravasz László püspök a presbiter kegyelmi ajándékairól szolt, melyek a hit és engedelmesség. 17-én este Szabó Imre esperes előadásában az ifjúság kérdésével foglalkozott a konferencia. A harmadik nap este dr. Kiss Ferenc debreceni egyetemi tanár tartott előadást „Mit akar az Orsz. Református Szeretetszövetség?” címmel. A konferencia egyhangúlag kimondta a Szövetség támogatását és a budapesti fiók megalakítását. Március 19-én este pedig presbiteri szeretetvendégség volt a Gellért szállóban, melyre hatszáz budapesti presbiter és családtagja sereglett egybe. Ravasz László itt „A szőlőfűrt titka” címmel tartott előadást.

Az Amerikai magyar reformátusok lapjában olvassuk a következőket: „Mi egyházi előjárók nem abban vagyunk bűnösök, hogy megengedjük és elnézzük azt, hogy lelkészeink az egyház kebelében talán anyagi terhet is hordoznak, vagy, mint a cikk kifejezi, a lelkész az egyház mindenese. Inkább abban vagyunk bűnösök, hogy elnézzük lelkészeink külső szerepléseit ezáltal kitésszük egyházunkat, valóságunkat, sőt lelkészeinket is különböző csoportok céltáblájának. Mennyivel áldásosabb lenne, ha a lelkészek kizárólag a nyájban találnák fel pásztori örömeiket, hogy a bentlevőket megtartsák, az elszédelgőket visszatereljék.” Lám csak, Amerikában sem mindenki örül a lelkészek „külső” szerepléseinek. Pedig ott az egyház és az állam közt nincs a miénkhez hasonló kapcsolat s így a lelkészek „külső” szereplése ott nem érinthet annyi egyházi érdeket, mint minálunk.

Muraközy Gyula április 3-án búcsúzik el a kecskeméti gyülekezettől s Budapesten április 10-én iktatják be. A méltán tisztelt és szeretett pásztor búcsúztatása hosszan és érzékenyen történik Kecskeméten. A hivatalos körökön kívül társadalmi egyesületek is búcsúztatják s szép ünnepélyeket rendeznek tiszteletére.

Hivatalos értesítés.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

830—1932. szám.

Körlevél

a kebelbeli egyházi és iskolai hatóságokhoz.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr hozzám intézett felhívásának teszek eleget, amidőn 1109—1932. ügyszám alatt valamennyi hatósághoz, hivatalhoz, intézethez és intézményhez intézett rendeletét szövszerinti szövegben az alábbiakban közlöm:

„Szoros mihez tartás végett felhívom a Cim figyelmét a m. kir. minisztériumnak az állami és más hatóságoknál tényleges szolgálatban álló tisztviselők és rangosztályba sorozott havidíjasok mellékjárandóságainak szabályozása tárgyában 1932. évi 1700. M. E. szám alatt kelt és a Budapesti Közlöny 1932. évi március 18-i számában megjelent és ugyanezen a napon életbe is lépett rendeletére.

Ennek a rendeletnek végrehajtása iránt, részletes utasítás jelenik meg, azonban különösen arra való tekintettel, hogy a kormányrendelet bizonyos tekintetben visszaható erővel bír — ennek érvényt szerzendő — már ezúttal megállapítom, hogy a kormányrendelet kihirdetésének napjától, vagyis folyó évi márc. 18-tól kezdődően, senki sem jogosult mellékjárandóságot közvetlenül felvenni, mert az eddig az időpontig még kifizetésre nem került mellékjárandóságoknak további felvehető nézve, a kormányrendelet értelmében az illetékes miniszter hivatott intézkedni és ehhez képest erre nézve is az ezután kibocsátandó utasítások fognak rendelkezéseket tartalmazni.”

Debrecen, 1932 március 26.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

TARTALOM: K. B.: Iskolapolitikánk. — Tövises és virágok: Figyelő. — Iskola: Kósa Béla: Hibás beállítás és túlzás. — Közélet: forgolányi Rózsa Sándor: De mortuis. — Megbeszélés: Feleletek kérdésekre. — Különfélék. — Hivatalos értesítés: Körlevél.

Laptulajdonos: Dr. KUN BÉLA.

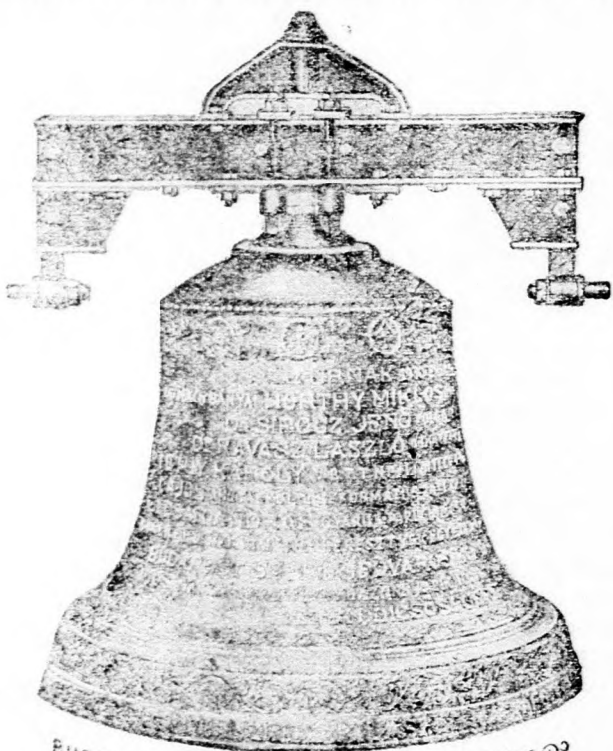
Magyarország aranykorszorús mestere

Szlezák László

harang- és ércöntőde, harangfelsze-
relés és haranglábgyár

BUDAPEST, VI., FRANGEPÁN-U. 77. SZ.

Telefon: Aut. 913-53. sz. Költéséggel díjmentesen szolgál.

BUDAPEST-ANGYALFÖLDI REF. TEMPLOM RÉSZÉRE 1930
KÉSZÍTETT HARANG, MELYET DR. RAVASZ LÁSZLÓ PÜSPÖK ÚR
AVATÓTT FEL.

Előnyös fizetési feltételek. Számos egyházi elismerőlevél

Az 1900. évi párisi világkiállításon díszoklevéllel, 1921. és 1923. évi vasipari kiállításon aranyéremmel, az 1925. és 1926. évi kézműipari tárlaton kormánydíszoklevéllel, 1927. és 1928. évi budapesti, székesfehérvári, szentesi és szombathelyi kiállításokon nagy aranyéremmel kitüntetve. 1930. évi nemzetközi vásáron emléklappal kitüntetve.

A budapesti Bazilika 7945 kilogrammos új harangja gyáramban készült.

SESZTINA LAJOS

vasnagykereskedése
Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

Kitűnő tűtöképességű magyar „Perpetuum“-kályhák.
Magyar gyártmányú zománc-edények,
zsír-bödönök, disznóölő-kések, husvágó-gépek.
Telefon 6. és 15-48.

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomda-vállalata. 1932—719

Fali olvasótáblák, mozgatható betűk, szemléltető képek.

Ligárt M.: Fali olvasótáblák az ABC-hez, a
7 darab lap 3.—
a 7 darab vászonra felhúzva, akasztóval
ellátva 38.—

Vezérkönyvek.

Ligárt M.: Útmutató az Ábécéhez 3-20
Bodor D.: Tanácsadó az Ábécéhez 3-60
Ligárt M.: Beszéd- és értelemgyakorlatok
vezérkönyve, I—IV. o. 9-60
Ligárt M.: Magyar nyelvi vezérkönyv, II—VI. 10-40
Ligárt M.: Számítási vezérkönyv, I—VI. o. 10-40
Somorjai L.: Tornatanítási vezérkönyv, I—VI. 5-50
Szele M.: Vezérkönyv a vallástanításhoz . . . 2-80

Népiskolai egységes vezérkönyvek.

Szerkesztik: Quint József és Körösi Henrik.

Molnár Oszkár: A tanítási módszer történeti
fejlődése. Quint József előszavával . . . 3.—
Fodor Ferenc: A magyar elemi népiskolai föld-
rajzi oktatás 4.—
Quint—Stelly—Stolmár: A természeti és gazda-
dasági ismeretek tanítása a III—IV. osztá-
lyban 6-40
Quint—Drozdly: A beszéd- és értelemgyakorla-
tok tanítása az I. osztályban 9-20
Háros—Körösi: A magyar fogalmazás vezér-
könyve 4-40
Quint—Drozdly: A beszéd- és értelemgyakorla-
tok tanítása a II. osztály számára . . . 10.—
Berwaldszky—Tscheik: A rajzoktatás vezér-
könyve. Sajtó alá rendezte: Luttor Ignác 16.—
Berta—D. Paál: Új vezérkönyv a beszéd- és
értelemgyakorlatokhoz 4.—
Berta—D. Paál: Új vezérkönyv a helyesírás
és magyar nyelvtan tanításához . . . 3-60
Berta—D. Paál: Új vezérkönyv a természet-
rajz, gazdaságtan és háztartástan tanítá-
sához 2-80
Biró K. L.: Gyakorlati példatár a fogalmazás
tanításához, II., III., IV. és V—VI. oszt.
együtt, osztályonként, á 1-20
Vallástanítási és egyházi énektanítási tanterv
és utasítás, 1929. évi kiadás. (A református
Egyetemes Konvent kiadványa) 1-20
Straub—Vadász: A számolás és mérés tanítá-
sának vezérkönyve 4-80
Móczár M.: Vezérkönyv a természetrajz, gaz-
daságtan és háztartástan tanításához,
III—IV. oszt. számára 3.—

„MÉLIUSZ“

könyvkereskedés

Debrecen, Ferenc József út 26.